

[Undervisnings- og forskningsministeren]

tilføre sektoren mere fornyelseskraft og kvalitet:

- Et stærkt stigende antal uddannelsespladser og et svagt faldende antal unge i sidste halvdel af 90'erne vil lette presset på uddannelserne og muliggøre friere uddannelsesvalg.

Samtidig forventes beskæftigelsessituationen bedret, når de mange højtuddannede, der blev uddannet i 60'erne, begynder at forlade arbejdsmarkedet ved årtusindskiftet.

Samlet vil disse tendenser mindske behovet for stram tilgangsstyring og øge mulighederne for at lade udbud og efterspørgsel bestemme.

- De videregående uddannelsessteder har udviklet sig fra elite- til masseuddannelsesinstitutioner.

Den andel af en ungdomsårgang, der tager en adgangsgivende eksamen, er steget fra 6,8 pct. af 1960-årgangen til op imod 50 pct. af 1990-årgangen.

I 1980 blev 27,1 pct. af en årgang optaget på en videregående uddannelse. I 1990 svarede optaget til 48 pct. af årgangen, stigende til 55,3 pct. i 1991.

- Institutionerne er ikke længere præget af berøringsangst og isolation. Også medlemskabet af EF og forbedrede muligheder for studie- og forskningssamarbejde i udlandet har udvidet de nationale og internationale kontakthaver til såvel offentlige institutioner som private virksomheder.

For eksempel udgjorde den eksternt finansierede forskning i 1989 31 pct. af den samlede forskningsfinansiering på de 13 største forskningsinstitutioner sammenlignet med 19 pct. i 1985. Og den andel af forskningen, der finansieres af internationale kasser, er stærkt stigende.

- De videregående uddannelser er nu rettet mod en bredere del af arbejdsmarkedet. Hvor man før hovedsagelig uddannede til »embedsstaten«, retter uddannelserne sig i dag mod alle sektorer af samfundet. Tilgangen til de videregående uddannelser med sigte på det private erhvervsliv blev næsten fordoblet fra 1976 til 1989.

Men det er stadig sådan, at en alt for lille del af »uddannelseskapitalen« investeres i den udlandskonkurrerende sektor, som kun beskæftiger ca. 10 pct. af de højtuddannede (jf. »Dansk Økonomi«, Det Økonomiske

Råd, maj 1991). Den offentlige sektor og hjemmemarkedssektoren beslaglægger en uforholdsmæssig stor del (ca. 90 pct.). Også de offentlige forskningskroner har svært ved at finde vej til konkurrencesektoren.

Dette er utilfredsstillende i betragtning af uddannelsernes og forskningens betydning for konkurrenceevnen, beskæftigelsen, velstanden og miljøet.

I denne situation må institutionerne nødvendigvis være kvalitetsbevidste, dynamiske, udadvendte og med evne til fornyelse og omstilling, ligesom institutionerne må påtage sig flere og mere forskelligartede opgaver som f.eks.:

- Indtægtsdækket virksomhed, samarbejdsaftaler, kontrakter m.v.
- forskerparker, videnparker, iværksættercentre m.v.
- internationale forsknings- og uddannelsesaktiviteter.
- Åben Uddannelse og efteruddannelse.

Strukturproblemer

De aktuelle strukturproblemer i uddannelses- og forskningssektoren kan opsummeres på følgende måde:

- Voldsomme kapacitetsudvidelser er blevet overhalet af endnu større stigning i søgnin-gen. En tredjedel af ansøgerne har en videregående uddannelse eller en uddannelsesplads i forvejen.
- Samtidig tyder lave gennemførelsesprocenter på, at der på nogle områder optages for mange, der savner tilstrækkelige kvalifikationer og motivation, med deraf følgende spild af menneskelige og økonomiske resourcer.
- Der er et indlysende behov for at sikre internationalt niveau i uddannelserne og forskningen og for at sætte ind over for problemer med undervisningskvaliteten, der stadig hyppigere rejses af de studerende.
- Centrale produktivitetskrav kan ikke primært udmøntes ved nedskæringer efter grønthøstermetoden, men opnås ved fortsatte strukturuomlægninger, der sikrer større effektivitet og kvalitet.
- Det er de traditionelle uddannelser til den offentlige sektor, der især trækker flere ansøgere til, mens den eksporterende og konkurrenceudsatte sektor fortsat har et beskedent forbrug af både uddannelse og forskning.